

Ilanngussaq 2

Ilmenitisorfik

**Inatsisitigut aqutsinikkullu
killigitat**Inuiaqatigiinnut sunniutissanik
nalilersuinermit ilanngussaq

1 Suliniummut inatsisitigut killigitat

Ilanngussaq una aatsitassarsiornermut suliniutinut attuumassutilinnut malittarisassanik najoqqutassanillu imaqarpoq aamma allaaserinnippoq, Ilmenitisorfik inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuinermit ajornartorsiutit sammisallu soqutigisaqarfiusut immikkut ukkataralugit.

Kalaallit Nunaat qallunaat kungeqarfiannut ilaavoq, aamma naalagaaffiup inatsisitigut aqqissuussaana Kalaallit Nunaannut atuuppoq. Kalaallit Nunaanni Inatsisartut 31-nik ilaasorta qarput aamma nalinginnaasumik ukiumut marloriarlutik ataatsimiittarput, upernaakkut aamma ukiakkut. Inatsisartuni partiit arfineq marluusut maannakkut Inatsisartuni ilaasortaata qarput. Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut, Naalakkersuisuni qulingiluanik Naalakkersuisoqarput, ilagalugu Naalakkersuisut Siulittaasuat. Naalakkersuisoq ataaseq Aatsitassanut Sulisoqarnermullu Naalakkersuisuavoq.

Kalaallit Nunaat namminersorluni Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffiannut ilaasortaavoq. Nunat Avannarliit allat aamma sumiiffiit nammineq naalakkersuisoqartut peqatigalugit ilaasortaaneq taanna, ilasortat akornanni inatsisartut pillugit suleqatigiinnermik periarfissiivoq, pingaarnertut pingortitamut aamma avatangiisinut ajornartorsiutinut atassuteqartunut. Kalaallit Nunaat taassuma saniatigut Issittumi Siunnersuisoqatigiinnut ilaasortaavoq, aamma Canadami, Alaskami aamma Ruslandimi inunnik suleqatigai, Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiiffianni (ICC-mut) ilaasortaaneq aqutigalugu.

Kalaallit Nunaat Europami Naalagaaffiit suleqatigiiffianut ilaasortaangilaq, 1985-imi Kalaallit Nunaata tunuarnerata kingorna.

2 Pisorta qarfiit aatsitassarsiornermut suliniutinut akisussaasut

Kalaallit Nunaanni pisorta qarfiit aatsitassarsiornermi isumalluutininik suliasa qarfimmi aqutsinermit akisussaapput:

- Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfik
 - Aatsitassanut Aqutsisoqarfik
- Suliffeqarnermut, Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik

- Aatsitassanik Suliassa qarfinnut Avatangiisinut Aqutsiso qarfik (ASAA)

Aatsitassanut Naalakkersuiso qarfik aamma taassuma ataani **Aatsitassanut Aqutsiso qarfik** akuersissutitut aqutsinermut, teknikikkut aamma geologiimut tunngasunut akisussaapput. **Aatsitassanut Naalakkersuiso qarfik** nalilersuinernut aamma Sunniutissat iluaqutissallu pillugit isumaqatigiissutitut (IBA) aatsitassarsiorluni suliffe qarfinnut, ilagalugit aatsitassarsiornermi suliniutit nunaqavissut suliffe qarfiutaannik aamma sulisartunik nunaqavissunik atuinerannut akisussaapput.

Aatsitassanik Suliassa qarfinnut Avatangiisinut Aqutsiso qarfik (ASAA) avatangiisinut attuumassuteqartunut qitiusumik aqutsisuuvoq akisussaasuusoq, ilagalugit avatangiisinut sunniutaasinnaasunik nalilersuineq.

3 Qallunaat inatsisaannut attaveqarneq

Kalaallit Nunaat qallunaat kunneqarfiannut ilaavoq, kisianni namminersornera annertuvoq, `Kalaallit Nunaanni Namminersorneq pillugu inatsit` 2009-mi pilersinneqartoq aqqutigalugu aqunneqartoq.

Namminersorneq isumaqarpoq politikikkut piginnaasat aamma akisussaaffiit, qallunaat politikikkut naalakkersuinerannit, Kalaallit Nunaanni politikikkut naalakkersuisunut nuunneqarsimasut. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut naalagaaffimmit suliassat tiguneqarsimasunik aqutsipput, suliassa qarfiit taakku aalajangersimasut iluanni inatsisiliornernik akuersisarput aamma suliassat taakku suliarineqarnissaannut aningaasaqarnermut akisussaasuupput.

Suliassa qarfinnut akisussaaffinnut, Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanit tiguneqarsimasunut ilaapput aatsitassanik isumalluutitut suliassa qarfik, akileraarneq aamma akitsuusiineq, avatangiisinut tunngasut aamma ataqatigiinnermut aqqissuussinerit (ilagalugit ilaatigut angallannerit, pilersuinerit aamma attaveqaateqarneq). Taamaattoq, inatsisitigut sammisat arlallit sulit qallunaat inatsisaata ataani inissisimapput, ilagalugit:

- Eqqartuussive qarfinni suliit, ilagalugit politiit, suliassiissutit pillaatissartallit aamma eqqartuussiviit
- Illersornissaq aamma Nuna tamakkerlugu isumannaallisaaneq
- Aningaasaqarnikkut immikkoortotaqarfiit aamma ataqatigiimmik aqqissuussinerit s. i. Kalaallit Nunaanni aningaasat ator neqartut qallunaat koruuniat DKK ator neqarpoq
- Innuttaasunut inatsit s. i. ilaqutariinnut aamma kingornussisarnermi, innuttaaqataa ner mullu tunngasut il. il.
- Nunanut allanut suliassat
- Nunasiniartunut politikki (Kalaallit Nunaanni nunami allamiunut suliner mut aamma najugaqarnermut akuersissutit)
- Imarsiornermi isumannaallisaaneq
- Suliner mi avatangiisit (Suliner mi peqqissuseq aamma isumannaallisaaneq)

Ilmenitisorfik inatsisit attuumassutillit allaaserineqarnerini, Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi inatsisit taamaammat ilanngunneqassapput. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat suliassa qarfimmut akisussaaffimmik tigusimasaani, Kalaallit Nunaanni inatsisit pinerit tamaasa atuuttuussapput.

4 Inatsit aatsitassarsiornermi suliniutitut attuumassutilik

Aatsitassarsiornermi suliniutit pillugit inatsit pingaarneq tassaavoq Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr.

7, 7. december 2009-meersoq (aatsitassanut ikummatissanullu inatsit), ilagalugit kingusinnerusukkut inatsimmut allannguutit.

Inatsit aalajangersakkanik allanik immersorneqarnissaat siunertarineqarpoq, aatsitassanik ikummatissanillu isumalluutinik aqutsinermi pingaarnertut tunngaviusussa.

Inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuinermi suliap ingerlanerani, aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi immikkoortut pingaarnertut tassaapput:

- I. Immikkoortoq 18 (1) – Sulisartunik kalaallinik atuineq
- II. Immikkoortoq 18 (2) – Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq
- III. Immikkoortoq 18 (3) – Kalaallit Nunanni aatsitassanik suliareqqiineq.
- IV. Immikkoortoq 78 (a) – Sunniutissat iluaqutissallu pillugit isumaqatigiisummut inatsisitigut tunngavik
- V. Ilaa 18a –tusarniaaqaarneq aamma tusarniaaneq

Nalunaarsuiffik 1-imi Kalaallit Nunaanni aatsitassarsionerme suliniutinut inatsisit naleqquttut ersersinneqarput.

Inatsit	Eqikkaaneq & Attuumassuteqarneq	Ukioq
Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-imeersoq (aatsitassanut ikummatissanullu inatsit) aamma kingusinnerusukkut allannguutit	<p>Kalaallit Nunaanni inatsisartut inatsisaata siunertaraa aatsitassatigut pisuussutiniq atuineq aamma nunap iluanik toqqorsivittut atuineq pillugu imaluunniit aatsitassanik ingerlatsinermut atatillugu siunertanut siunertaqartumik atorneqarnissaat Inatsisartut inatsisaatigut kiisalu tamatumunnga pissutsit pingaaruteqartut naleqqussarneqarnissaat anguniarneqarpoq.</p> <p>Saniatigut siunertarineqarpoq ingerlatanik inatsimmut ilaasunik suliarinninnermi isumannaallisaaneq, peqqissuseq, avatangiisit, pisuussutiniq atorluaaneq kiisalu inuiaqatigiinnut akornutaanngitsumik ingerlatat suliarineqarnissaat kiisalu pissutsini assigiinngitsuni nunat tamat pitsaasumik ileqqorissaartarnerat akuerisaasut qulakkeerneqarnissaat Inatsisartut inatsisaatigut anguniarneqarpoq.</p> <p>Inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. Decembari 2009-mi suliarineqarsimavoq aamma 1. Januaari 2010-mi atuutsinneqalersimalluni.</p>	2009 aamma kingorna
Kalaallit Nunaanni Suliffeqarfinni Avatangiisit Pillugit Nalunaarut Nr. 1048 26. Oktober 2005-imeersoq (Suliffeqarfinni avatangiisit pillugit nalunaarut) aamma ilanngullugit inatsimmut kingusinnerusukkut allannguutit.	<p>Inatsisip siunertaraa qulakkiissallugu isumannaatsumik aamma peqqinnartumik sulinermut avatangiiseqarnissaq, piffissat tamakkiisoq Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit teknikikkut aamma inooqatigiinnikkut ineriartornerat najoqqutaralugu, aamma tunngavigalugu suliffeqarfiit nammineerlutik isumannaallisaanermut peqqissutsimullu tunngasunik ajornartorsutiniq pisinnaalernissaannut, sulisitsisut aamma sulisartut peqatigiiffiinit siunnersorneqarlutik, aamma Sulinermut Avatangiisinut Aqutsisoqarfimmit ilitsersuunneqarlutik nakkutigineqarlutillu.</p> <p>Aamma takuuk piumasaqaatinut ilassutit ataani immikkoortoq 4.1-imi allattorneqarsimasut.</p>	2005
Qallunaat Nalunaarutaat nr. 150, 23. Februar 2001-imeersoq "§9 imm. 2, nr. 3 Nalunaarut nr. 150, 23. Februar 2001- imeersoq, Kalaallit Nunaanni innutaanngitsut pillugit inatsimmik atortuulersitsineq pillugu qinnuteqaat"	Nunani allamiunik sulisoqarnermut politikki. Innuttaasunut nunat avannarlerneersuunngitsunut malittarisassatut pingaarnertut Kalaallit Nunaanni sulinermut aamma najugaqarnermut akuersissummik qallunaat nunasiartortunut pisortaqarfianit akuersissut atsiorneqassaaq. Malittarisassamut tassunga arlalinnik saneqqutsinertaqarpoq. Itinerusumik paasissutissat qallunaat nunasinermut pisortaqarfianut saaffiginninnikkut pissarsiarineqarsinnaapput.	2001
Kalaallit Nunaannut suliffissarsiortut killilersimaarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 27 30. oktober 1992-imeersoq	Inatsisartut inatsisaata matuma siunertaraa sulisinnaasut Kalaallit Nunaanniittut suliffissanut maaniittunut siulliusussaatitaanerata qularnaarneqarnissaa.	1992

(ilanngullugit kingusinnerusukkut allannguutit)		
Nalunaarut nr. 1674, 16. december 2015-imeersoq, imaani isumannaallisaaneq pillugu inatsimmik atortuulersitsineq pillugu qinnuteqaat (Imaani isumannaallisaaneq).	Kalaallit Nunaata imartaani isumannaallisaanermik malittarisaliuussivoq aamma, ilaatigut nunat assigiinngitsut akornanni imaani isumannaallisaaneq pillugu isumaqatigiissutip (SOLAS 1974), umiarsuarnit mingutsitsinermik pinaveersaartitsineq pillugu nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutip, 1973-imeersup aamma ileqqulersuutissap allanngortinneqartup (MARPOL), 1978-imeersup atortuulersinneqarnerinik qulakkeerinnippoq.	2015
BL 5-24 – Kalaallit Nunaata iluani timmisartornermi malittarisassat kiisalu timmisartut Kangerlussuarmut aqquusaartut paasisutissiinissaat pillugu malittarisassat (FIR) (Aqqissuussineq 2, 26. Juuni 2008)	BL una Kalaallit Nunaata iluani timmisartornermut tamanut malittarisassaavoq, kiisalu timmisartunut Danmarkimi imaluunniit nunani allani nalunaarsorneqarsimasunut Kangerlussuarmut (Sondrestrom FIR) aqquusaartunut malittarisassaalluni.	2008
Qallunaat nalunaarutaat nr. 138, 8. Februar 2010-meersoq, Kalaallit Nunaata ilaannut aalajangersimasunut ornigussinnaaneq aamma angallannermi piumasaqaatit	Kalaallit Nunaani sumiiffiit avinngarusimasut aamma Kalaallit Nunaata ilaanni sakkutooqarfinnut ornigussinnaaneq "Amerikap Kunngaqarfiullu Danmarkip akornanni isumaqatigiissut, 27. april 1951-imeersumi" malittarisaliuussaavoq. Tassunga ilaavoq Thule Air Basemut ornigussinnaanermut malittarisaliuussineq.	2010
Kalaallit Nunaanni annaassinar-nissamut upalungaarsimaneq aamma ikuallattoornissamik qaartoornissamillu pitsaaliuinermi iliuusissat pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 14, 26. maj 2010-meersoq (Ajornartoortoqartillugu aqutsinermut inatsit) aamma Inatsisartut inatsisaat nr. 14, 3. December 2012-imeersoq (Sorsut-toqarnerani sorsuttoqarnissaanullu aarlerinartoqarnerani pilersaarusi-ornissamut aalajangiisinnaatitaaf-fiup tiguneqarnissaa)	Inatsit ajornartoortoqartillugu aqutsinermut malittarisaliuussivoq, tassani immikkoortoq 13 immikkut eqqumaffigineqartariaqarpoq, taanna allaqqavoq, ajornartoortoqassappat Kalaallit Nunaanni politiit pisortaannit ataqatigiissaarneqassaaq.	2010
Pinerluttulerinermi inatsit, qallunaat inatsisaat nr. 306, 30.	Inatsisip, Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinermi inatsit allaaseraa, ilagalugit pillarneqaataasussanik iliuutsinut pillaatissiinerit. Kalaallit Nunanni eqqartuussiveqarfiit	2008

April 2008-meersoq, inatsit nr. 735-mik ulloq 25. juni 2014-imeersumik allannguutilik, inatsit nr. 103, 3. februar 2016-imeersoq aamma inatsit nr. 149, 7. februar 2017-imeersoq.	ataqatigiimmik aqqissuussaannerat qallunaat inatsisaannit malittarisaliuussaavoq aamma qallunaat pisortaqarfiinit aqunneqarpoq.	
Eqqissisimatitsisarneq aamma allatigut kulturikkut eriagisassanik kulturikkut kingornussatut illersuineq pillugu Inatsisartut Inatsisaat nr. 11, 19. maj 2010-meersoq (Kulturikkut kingornussanut inatsit)	Inatsisip siunertaraa, eriagisassanik itsarsuarnitsanik, nassaanik, eqqaassutissanik aamma illulianik illersuinissaq.	2010
Assartuutit motorinik ingerlatillit atorneqarneri pillugit Namminer-sorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 10, 10. oktober 2013-meersoq	Nalunaarutip matuma assartuutit motorinik ingerlatillit atorneqarneri pillugit malittarisassanik, pinngortitamut avatangiisinullu illersuinissami innimittarneq tunngavigalugu aalajangiipput	2013
Pinngortitamik illersuineq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 29, 18. december 2003-meersoq	Inatsisip siunertaraa, Kalaallit Nunaanni pinngortitamik illersuinissaq	2003
Aningaasarsianit akileraarutit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 12, 2. november 2006-imeersoq aamma kingorna allannguutit	Inatsisip Kalaallit Nunaanni akileraarutininik malittarisaliuussivoq	2006 aamma kingorna

4.1 Sulinermi Peqqinnissamut Isumannaallisaanermullu tunngasut pillugit nalunaarutit

Nalunaarsuiffik 2-mi Kalaallit Nunaanni sulisunik atorfinitsitsinermi peqqinnissamut isumannaallisaanermullu nalunaarutit naleqquttut nalunaarsorneqarput.

Nalunaarsuiffik 2: Sulinermi peqqinnissamut isumannaallisaanermullu nalunaarutit.

Sulinermi Peqqinnissamut Isumannaallisaanermullu suliniummut naleqquttut	Ukioq
Kalaallit Nunaanni aatsitassarsionermit il. il. misissuinermit atatillugu aningaasartuutit utertinneqarnerat pillugu Nalunaarut nr. 798, 12. juni 2017-imeersoq	2017
Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissuinermit piiaanermullu atatillugu suliat pillugu Nalunaarut nr. 302, 26. marts 2015-imeersoq	2015
Kalaallit Nunaanni piffissaq qasuersaarfissaq aamma ulloq unnuarlu sulingiffeqarneq pillugit Nalunaarut nr. 32, 23. januar 2006-imeersoq	2006
Kalaallit Nunaanni teknikikkut atortorisarutit aaqqissuunneqartarnerat pillugu nalunaarut nr. 655, 12. maj 2015-imeersoq	2015
Nunami naqitsineq pillugu Nalunaarut nr. 155, 18. april 1972-imeersoq	1972
Aamajuitsoq pillugu Nalunaarut nr. 133, 5. februar 2010-meersoq	2010
Sulinermit peqqissusermit aamma isumannaallisaanermut ilinniartitaaneq pillugu Nalunaarut 914, 26. juni 2013-imeersoq	2013
Suliap ingerlanneqarnera pillugu Kalaallit Nunaannut Nalunaarut nr. 395, 24. juni 1986-imeersoq	1986
Atortussianut, imerpalasut ilanngullugit peqqinnissamut navianaateqartunut Nalunaarut nr. 396, 24. juni 1986-imeersoq	1986
Sulliviit aaqqissuunneqarnerannik il. il. Nalunaarut nr. 399, 24. juni 1986-imeersoq	1986
Sulinermit atatillugu ajoqusernermi nalunaaruteqarneq pillugu Nalunaarut nr. 401, 24. juni 1986-imeersoq	1986
Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit pillugit nalilersuinermit Nalunaarut nr. 1168, oktober 2007-imeersoq	2007
Sanatitsisup pisussaaffii akisussaaffiilu pillugu Nalunaarut nr. 1344, 15. december 2005-imeersoq	2005
Inuusuttut sulisarnerat pillugu Nalunaarut nr. 1347, 15. december 2005-imeersoq	2005
Kalaallit Nunaanni sullivinni isumannaatsuunissamik peqqinnissamillu sulineq pillugu nalunaarut nr. 1346, 15. december 2005-imeersoq aamma allannguutit uani	2005
Nalunaarut nr. 364, 6. april 2010-meersoq	2010
Kalaallit Nunaanni sanaartorfissanik assigisaattullu suliaqarfiusunik aaqqissuussineq pillugu nalunaarut nr. 1348, 15. december 2005-imeersoq	2005

5 Nuna tamakkerlugu najoqqutassat

Nalunaarsuiffik 3-mi Nuna tamakkerlugu najoqqutassat suliniummut attuumassuteqartut nalunaarsorneqarput.

Nalunaarsuiffik 3: Nuna tamakkerlugu najoqqutassat suliniummut attuumassuteqartut

Qulequtaq	Eqikkaaneq & Attuumassuteqarneq	Ukioq
Inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuineq (ISN). Aatsitassarsiornermi suliniutinut ISN-imik nalunaarusiamut suliap ingerlanera aamma sananissaanut ilitsersuutit	Ilitsersuutit, aatsitassarsiornermik suliffeqarfiit taakkualu siunnersortaat inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuineq (ISN) suliaqarneranni ikiorniarlugit suliarineqarsimasut, Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfiup atuuffianik, ISN-imik ingerlatsineramik aamma ISN-ip allakkiap imarisaanik allaaserinnittoq.	April 2016
Kalaallit Nunaanni aatsitassanik piiaanissamut nalunaarusiaq, <i>Avatangiisinut sunniutaasinnaasunik nalilersuinermit (ASN) suliaqarnermut</i> ilitsersuutit	ASN-imut ilitsersuutit, aatsitassarsiornermik suliffeqarfinnut atuuttut. Nalunaarusiami piiaanermi piffissaq tamakkerlugu sammineqassaaq, aatsitassarsiorfiup aallartinginnerani aatsitassarsiorfimmik ineriartortitsinermit matusineq aamma kingorna nakkutilliinermi piffissaq ilanngullugu tikillugu. Ilitsersuutit ilagaat tunngaviummik aamma suliniummut attuumassuteqartumik avatangiisinik misissuineranut piumasaqaatit, ASN-imik nalunaarusiamik suliaqarneq ukiut 2-3 sioqqullugit.	2015
Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isumalluutit pillugit ornigulluni misissuinermit aamma nalunaaruteqarnermut malittarisassat (ikummatissat kulbriutiusut minillugit)	Kalaallit Nunaanni akuersissummik pigisaqartup aatsitassanik isumalluutit (ikummatissat kulbriutiusut minillugit) ornigulluni sulinerannut aamma Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut, Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfimmu (ISN) suliat pillugit taakkulu inernerinut nalunaaruteqarnermut atuupput.	2000
Sumiissusersiornermi isumannaallisaanermi ajornartorsiutinik misissuineq pillugu qallunaat imarsiornermik qullersaqarfiata malittarisassat 10. januar 2011-meersut	Malittarisassat qulakkiissavaat, akuersissummik piginnittoq – piiaalluni suliat aallartinnissaat sioqqullugu – ingerlatsinermi killiffimmi akuersissuteqarfimmi umiarsualivimmu talinnernut atatillugu, sanaartukkani, kisarsimaffinni il. il. pissutsinik sumiissusersiornermi isumannaallisaanermi misissuinerit naammassineqarsimanissaat. Misissuineranut siunertaavoq sumiissusersiornerup isumannaatsumik ingerlanneqarsinnaanerata takussutissartalerneqarnissaa.	2011
Kalaallit Nunaanni aatsitassanik (ikummatissat kulbriutiusut minillugit) misissuinermit akuersissutinut piumasaqaatit nalinginnaasut	Aatsitassarsiornermi inatsisip ataani atuuppoq. Aatsitassanut ikummatissanullu pisorta qarfimmu ilitsersuutit, misissuineq aamma akuersissutinik qinnuteqarneq pillugu, Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissuinermit pisinnaatitaaffiit aamma malittarisassat allaaserineqarput.	2010
Kalaallit Nunaanni aatsitassanik (ikummatissat kulbriutiusut minillugit) misissuineq aamma akuersissummumut nalinginnaasumik piumasaqaatit aamma	Aatsitassarsiornermi inatsisip ataani atuuppoq. Aatsitassanut ikummatissanullu pisorta qarfimmu ilitsersuutit, misissuineq aamma akuersissutinik qinnuteqarneq pillugu, Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissuinermit pisinnaatitaaffiit aamma malittarisassat allaaserineqarput.	2010, 2014

Kalaallit Nunanni aatsitassanik
(ikummatissat kulbrintiusut minillugit)
misissuinermut akuersissummut
nalinginnaasumik piumasaqaatinut ilassut
nr. 3, 1. juli 2014-imeersoq

6 Nunat assigiinngitsut akornanni kattuffiit aamma isumaqatigiissutit

Nalunaarsuiffik 4-mi nunat assigiinngitsut akornanni kattuffiit, nalunaarutit aamma isumaqatigiissutit naleqquttut, Kalaallit Nunanni aatsitassarsiornermi suliniummik ingerlatsinermt naleqquttut ersersinneqarput.

Naleqqukkaangat, isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaannit aamma Danmarkimit atortussangortinneqarsimaneri erseqqissarneqarsimapput.

Nalunaarsuiffik 4: Peqatigiiffiit, nalunaarutit aamma isumaqatigiissutit naleqquttut

Qulequtaq	Eqikkaaneq & Attuumassuteqarneq	Ukioq
Naalagaaffiit Peqatigiit (NP) nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit nalunaarutaat	NP-p nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit nalunaarutaata, nunap inoqqaavisa inuttut aamma ataatsimut pisinnaatitaaffii kiisalu kulturikkut, kinaassutsikkut, oqaatsitsigut, sulinikkut, peqqissutsikkut, ilinniarnikkut aamma apeqqutinut allanut piginnaatitaaffii pillugit nalunaarutaat. Nalunaarutit aamma "erseqqissaatigaa, nunap inoqqaavisa suliffeqarfimmik, kulturimik aamma ileqqutoqqanik piujuartinnissaat nukittorsarnissaallu, aamma nammineq ineriartornissartik nammineq pisariaqartitatik kissaatitillu naapertorlugit anguniarnissaat piginnaatitaaffigaat". Nalunaarutit inatsisitigut unioqqutinneqarsinnaavoq, kisianni Danmarkimit tapersorsorneqarpoq.	2007
NP-p anngiortumik akiliilluni iluaqutissarsiorneq pinaveersaartinniarlugu nalunaarutaat	NP-p anngiortumik akiliilluni iluaqutissarsiorneq pinaveersaartinniarlugu nalunaarutaat (UNCAC), nunat arlallit akornanni isumaqatigiissutaavoq, aamma nunarsuaq tamakkerlugu nunat assigiinngitsut akornanni anngiortumik akiliilluni iluaqutissarsiorneq pinaveersaartinniarlugu sakkuuvoq inatsisitigut unioqqutinneqarsinnaanngitsoq. UNCAC-p piumasaqaatigaa naalagaaffiit peqataasut arlalinnik anngiortumik akiliilluni iluaqutissarsiornermt pineqaatissiissutit, inatsisinut, atorfeqarfinnut aamma suleriaatsinut sunniisinnaasut ingerlatissagaat. Pineqaatissiissutit taakku, anngiortumik akiliilluni iluaqutissarsiorneq, ilagalugit nuna tamakkerlugu, avataanilu akiliilluni peqquserlutsitsineq, paarititanik peqquserlunnikkut ajunaaruteqartitsineq, sunniilluni niurneq aamma pinerlunnikkut aningaasarsianik malunnarunnaarsaaneq pillugit pinaveersaartitsinermt siunertaqarput. Isumaqatigiissut Danmarkimit, Danmarkip kunneqarfia sinnerlugu atortuulersinneqarsimavoq.	2005
Aatsitassarsiornermi suliffeqarfissuit akimut ersittumik ingerlatsinermt suliniutaat (EITI)	Aatsitassarsiornermi ingerlatsiviit ersarinnerusumik ingerlatsinissamut suliniutaat (EITI), ammasumik aamma akisussaasumik pinngortitamit isumalluutininik aqutsineq siuarsarniarlugu nunarsuaq tamakkerlugu malitarisassaq. Nunat EITI-mik atortuulersitsisut akileraarutinik akiliutit, akuersissutit, isumaqatigiissutit, tunisassiat aamma isumalluutininik paaaneq pillugu pingaarutillit allat pillugit paasisutissanik	2002

	<p>ersersitsisarput.</p> <p>Kalaallit Nunaata pisortatigoortumik nalunaaruteqarsimavoq EITI-mi tunngaviit tapersorsorlugit, kisianni Kalaallit Nunaat / Danmarkki sulii EITI-mut nunatut ilaasortaqaqngillat.</p>	
<p>Tunngaviit pingaarutillit aamma suliffimmi pisinnaatitaaffiit pillugit ILO-p nalunaarutaa</p>	<p>Nalunaarut, nunanut ilaasortanut pissaaffillivoq, suussutsini sisamani tunngaviit pisinnaatitaaffillu, ataqqissagaat aamma siuarsassagaat, apeqqutaatinnagu isumaqatigiissutit attuumassuteqartut atortussanngortinneqarsimanersut atortussanngortinneqarsimannginnerulluunniit.</p> <p>Suussutsit taakku tassaapput: Peqatigiiffeqarnermut kiffaanngissuseqarnek aamma sunniuteqarluartumik akuerisamik katersuulluni isumaqatiginninniarnermut pisinnaatitaaneq, pinngitsaaliilluni sulisitsinermik peersitsineq, meeqqanik sulisoqarnermik peersitsineq aamma sulineq inuussutissarsiornerlu pillugit assigiinngisitsilluni pissusilersornermik peersitsineq.</p>	<p>1998</p>
<p>NP-p silap pissusiata allanngoriartornera pillugu isumaqatigiissutaannut killissaliussa</p>	<p>Isumaqatigiissutip siunertaraa nunarsuup tamakkerluni kissatsikkiartornera illersussallugu, pinaveersaartissallugu aamma annikillississallugu, gassit silaannarmik kissakkiartortitsisartut aniatinneqarnerisa annikillissinnerisigut. Isumaqatigiissutip Kyotomi isumaqatigiissut atortippaa, taanna 2005-imi atuutinneqalersimasooq aamma malittaamik Parisimi isumaqatigiissut 2015-imeersoq.</p> <p>Parisimi isumaqatigiissut Danmarkimit akuerineqarnikuvoq, kisianni naalagaaffiup ilaa, Kalaallit Nunaat minillugu. Tamanna, Kalaallit Nunaat nunat assigiinngitsut akornanni annikillissitsinissamut pissaaffeqannginneranik isumaqarpoq.</p>	<p>1992</p>
<p>Uumassusillit amerlasuunik assigiinngissitaarnerannut nunat assigiinngitsut isumaqatigiissutaat</p>	<p>Uumassusillit amerlasuunik assigiinngisitaarnerannut nunat assigiinngitsut isumaqatigiissutaat pingasunik pingaarnernik anguniagaqarpoq: Uumassusillit amerlasuunik assigiinngissitaarnerannik piujuartitsineq; uumassusillit amerlasuunik assigiinngissitaarnerisa ilaannik piujuartitsisumik atuineq; aamma uumassusillit sananeqaataasigut kingornuttagaasunik isumalluutunik atuinermut pinngortunik, naapertuulluarmik eqqortumillu avitseqatigiinneq.</p> <p>Isumaqatigiissut Danmarkimi 1993-imi atortuulersinneqarpoq.</p>	<p>1993</p>
<p>OSPAR isumaqatigiissut (Atlantikup Avannaata Kangiani Imaani Avatangiisinut Illersuinissaq pillugu isumaqatigiissut)</p>	<p>OSPAR tassaavoq naalakkersuisut 15-it aamma EU-p, Atlantikup avannaata kangiani imaani avatangiisinut illersuinermit suleqatigiinneranni suleriaaseq. Ataatsimut isigalugu, OSPAR-ataatsimiititaliarsuup sulinera, pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiit periaasaa ilaatillugu inuit imaani sulinerannut aqutsineruvoq.</p> <p>Isumaqatigiissut Danmarkimit atsiorneqarsimavoq atortuulersinneqarlunilu.</p>	<p>1992</p>
<p>ILO isumaqatigiissut 169 – Nunap inoqqaavi aamma naggueqatigiit</p>	<p>ILO isumaqatigiissut 169, nunat assigiinngitsut akornanni nunap inoqqaavi pillugit isumaqatigiissutaavoq</p>	<p>1991</p>

pillugit isumaqatigiissut	<p>unioqqutinneqarsinnaanngitsoq. Taanna nunap inoqqaavisa kulturiannik inooriaasaannillu, nunamik nunamillu isumalluutini pisinnaatitaaffiini aamma ineriartornermut pingaarnersuilluni aalajangiinissamut pisinnaatitaaffiini akuersaarpoq.</p> <p>Pisinnaatitaaffiinnarnik taaguinngilaq, kisianni tamanna sinnerlugu pisinnaatitaaffiit taakku qanoq atuutsinneqassanersut teknikikkut ilitersuivoq, aamma iliuusissat, qanoq iliornissamut piareersaatit imaluunniit isumannaallisaanermi iliuusissat aalajangiunneqassanersut pisinnaatitaaffiit tamakkiisumik atorluarneqarnissaat qulakkeerniarlugu.</p> <p>Isumaqatigiissut Danmarkimit (ilagalugit Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut) 22. februar 1996-imi atortuulersinneqarpoq.</p>	
<p>OECD-p nunat assigiinngitsut arlallit akornanni suliffeqarfinnut (MNE) ilitersuutaat kingusinnerusukkullu nutarterneqarsimasut (kingullermik 2011-mi)</p>	<p>OECD-p nunat assigiinngitsut arlallit akornanni suliffeqarfinnut ilitersuutit, niueqatigiinnikkut akisussaasumik ileqqorisassatut ullumikkut nassaarineqarsinnaasut, naalagaaffinnit taper-sorsorneqartut innersuussissut annersaraat. Naalakkersuisut malittarisassanik naapertuisut siunertaraat, piujuartitsisumik ineriartortitsinermut aamma inuiaqatigiinni ingerlaavartumik siuariartornermut MNE-t pitsaasumik sunniutigisinnaasaata annertusarneqarnissaat aamma kaammattornissaat.</p> <p>Iltersuutit Danmarkimit akuerineqarsimapput.</p>	1976, 2011
<p>Innuttaasut aamma politikikkut pisinnaatitaaffiit pillugit NP-p isumaqatigiissutaat</p>	<p>Nunat assigiinngitsut akornanni innuttaasut aamma politikikkut pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissut (ICCP), nunat arlallit akornanni isumaqatigiissutaavoq peqataasuminut, inuit ataasiakkaat innuttaasutut aamma politikikkut pisinnaatitaaffiini, ilagalugit inuunermut, killiligaanani upperisaqarsinnaanermut, killiligaanani oqaaseqarsinnaanermut, killiligaanani katersuussinnaanermut, qinersinnaatitaanermut aamma naapertuulluurtumik eqqartuussisutigit sulissuteqarnermut aamma naapertuulluurtumik eqqartuussinermut pisinnaatitaaffiit pillugit pisussaaffiliisoq.</p> <p>Isumaqatigiissut 1972-imi Danmarkimi atortuulersinneqarpoq.</p>	1966
<p>Nunat assigiinngitsut akornanni aningaasaqarnikkut, inuiaqatigiinnut aamma kulturikkut pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissut</p>	<p>Taanna peqataasunut, nunanut namminersortuunngitsunut aamma nunat ilaannut nakkutilliisuligaasunut, inunnullu ataasiakkaanut, aningaasaqarnikkut, inuiaqatigiinnut aamma kulturikkut pisinnaatitaaffiini (ESCR) tunniussinissaq anguniarlugu sulisoqarnissaanik, ilagalugit sulinissamik pisinnaatitaanermut aamma peqqissutsimut pisinnaatitaanermut, ilinniarsinnaatitaanermut naleqquttumillu inuuniarsinnaanermut pisussaaffiliivoq.</p> <p>Isumaqatigiissut 1972-imi Danmarkimi atortuulersinneqarpoq.</p>	1966
<p>Nunarsuarmi kulturikkut pinngortamilu kingornussat illersorneqarnissaat pillugu UNESCO-mi</p>	<p>Isumaqatigiissutip siunertaraa, kulturikkut kingornussat nalinginnaasumik aserfallatsinneqarnissaasa, ileqqulersornerit aamma inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut pissutsit allanngornerisigut</p>	1972

isumaqatigiissut (UNESCO / Nunarsuarmi kingornussat pillugit isumaqatigiissut)	innarlerneqannginnissaat. Kulturikkut pinngortitamilu kingornussat innarlerneqarnerisigut peerutitinneqarnerisigulluunniit, nunarsuarmi inuiaqatigiit tamarmik kingornussaannut ajoqutaasumik ajornerulersitsinerat pissutigalugu. Isumaqatigiissut 1979-imi Danmarkimi atortussanngortinneqarpoq, aamma qallunaat nunarsuami kingornussat pillugit allattorsimaffiini pigisaani quliusuni pingasut Kalaallit Nunaanni inissisimapput.	
Ramsarimut isumaqatigiissut	Ramsar tassaavoq naalagaaffiit akornanni isumaqatigiissut, masarsoqarfiit taakkulu isumalluutaasa piujuartinnissaat aamma silatusaartumik atornerarneri pillugit, nuna tamakkerlugu sulinermut aamma nunat assigiinngitsut akornanni suleqatigiinnernut killissaliisoq. Danmarkip isumaqatigiissut 1978-imi atsiorpaa, aamma Ramsarimi sumiiffiit marluk Kalaallit Nunaanni nunami allanngutsaaliukkami – Kilenimi aamma Hochstetter Forlandimi inissisimapput.	1971
Nunat assigiinngitsut akornanni naggueqatigiinnik assigiinngitsunik assigiinngisitsinerit tamaasa nungutinniarlugit isumaqatigiissut	Naggueqatigiinnik assigiinngitsunik assigiinngisitsinerit tamaasa nungutinniarlugit isumaqatigiissut 1966-imeersoq (CERD) inuit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutit siulliit ilagaat NP-mi atortuulersinneqartut. Isumaqatigiissut Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi atortuulersinneqarsimavoq.	1965
Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Europami isumaqatigiissut	Inuit pisinnaatitaaffiisa aamma tunngaviumik kiffaanngissuseqarneri illersorniarlugit isumaqatigiissut, aamma Europami inuit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutit ilisimaneqartoq, tassaavoq inuit pisinnaatitaaffii pillugit nunarsuaq tamakkerlugu nalunaarummi pisinnaatitaaffiit allassimasut ilaat naammassinniarlugit aamma unioqqutinneqartussaangit-sunngortinniarlugit sakkoq siulleq. Qallunaat inatsisaanni nr. 285, 29. april 1992-imi naammassineqarsimasoq.	1953
Pinngortitap eriagineqarnissaanut nunat assigiinngitsut akornanni kattuffik (IUCN)	UICN-i avatangiisinut ineriartortitsinermullu unammillernartut nukinnginnarluinnartut naleqquttorsioortumik iluarsiissutinik nassaarnissaannut nunarsuaq tamaat ikiuisarpoq. IUCN ilaasortanut kattuffiuvoq. Pisorta qarfiit pisorta qarfiunngitsullu ilaasortat 13.000-it akornanni, Danmarkimi Avatangiisinut aamma Nerisassanut Naalakkersuisoqarfik ilaasortaavoq.	1948
ILO isumaqatigiissut 87 aamma 98	ILO isumaqatigiissut 87-ip killiligaanani peqatigiiffeqarnermik aamma suliatigut peqatigiiffiliornissamut pisinnaatitaaffiup aamma ILO isumaqatigiissut 98-ip suliatigut peqatigiiffiliorsinnaanermut pisinnaatitaaneq aamma ataatsimoorussamik isumaqatigiissutit isumannaarpai.	1948 1951